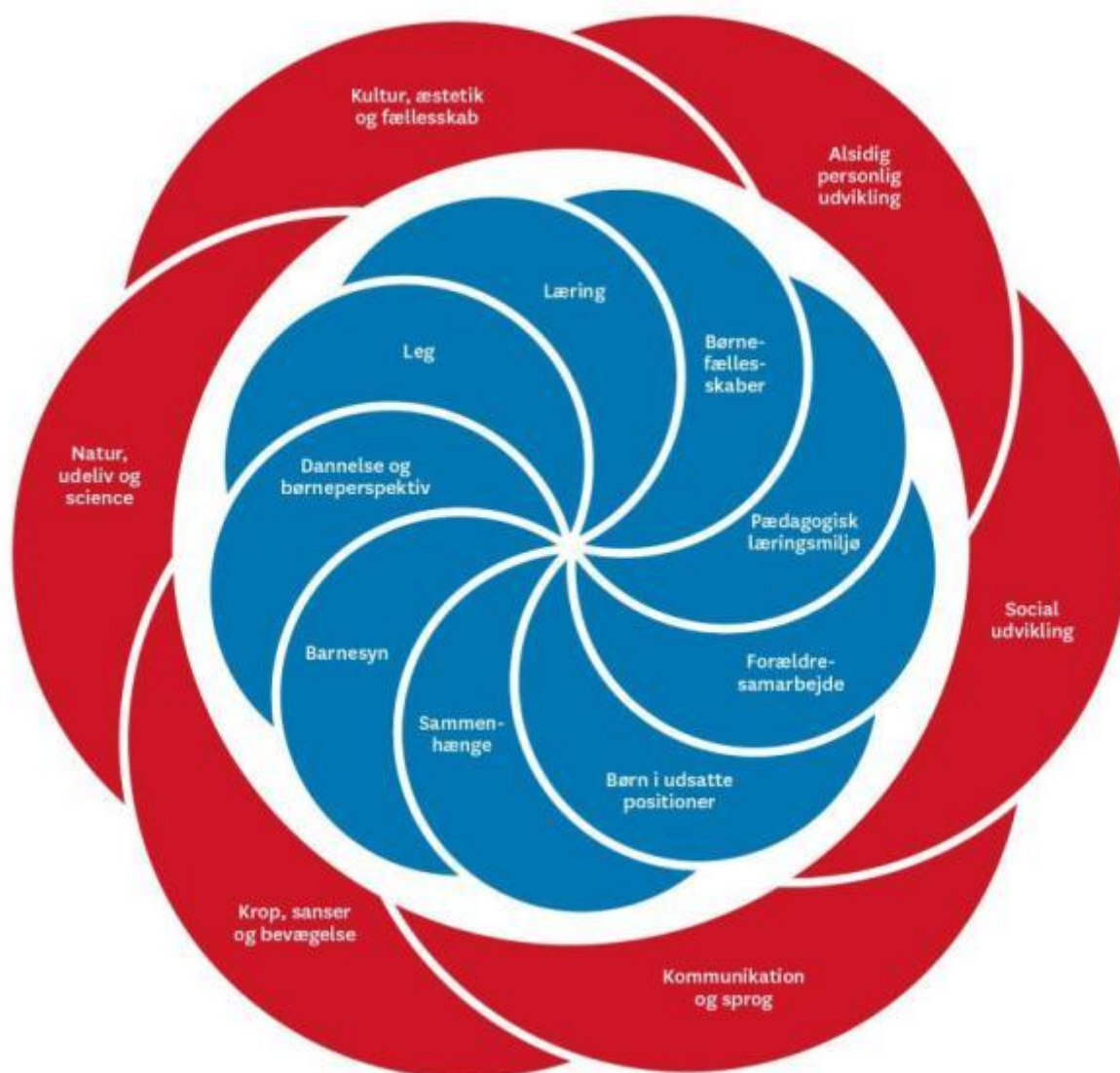

Den styrkede pædagogiske læreplan – Hassel-huset

Udarbejdet og revideret i foråret 2022

Indholdsfortegnelse

Indledning	S. 3
Hvem er vi?	S. 3
Værdigrundlag	S. 4
Det fælles pædagogiske grundlag	S. 4
De seks læreplanstemaer	S.13
Evalueringskultur	S. 25
Litteraturliste	S. 26

Indledning

Hassel-husets pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde og er dermed vores arbejdsgrundlag. Den er udarbejdet med udgangspunkt i vores fælles pædagogiske grundlag (det blå i læreplansblomsten) samt de seks læreplanstemaer (det røde i læreplansblomsten) med dertilhørende mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Hvem er vi?

Hassel-huset er en privat aldersintegreret daginstitution fra 2010 beliggende i Gedved ved Horsens. Vi er godkendt til 18 vuggestuebørn og 35 børnehavebørn. Vi har flere aldersopdelte børnegrupper både i vuggestuen og børnehaven alt efter børnetal, derfor kan det variere hvor mange grupper der er de enkelte steder.

Fra sommeren 2022 vil de yngste vuggestuebørn være en gruppe i en periode pga. Børnehaven deles i tre primærgrupper årgangsvis. Der er fokus på at danne rød tråd mellem grupperne, for at udligne de skift børnene møder i deres børnehaveliv og på at de har andre børn at spejle sig i.

I hele huset arbejdes der med at dele primærgrupperne ud i mindre, for at kunne imødekomme nærmeste udviklingszone og børneperspektivet.

Vi ligger fysisk placeret i et parcelhuskvarter tæt på skole, parker, idrætshal og skoven. Vi har gode stisystemer rundt om huset, der leder os til de forskellige steder, så børnene trygt kan lære at begå sig i trafikken. Vi har en dejlig, stor lukket have/legeplads, som vi prioriterer meget at være ude på hver dag. Derudover tager vi på ture ud af huset i alle grupper – store som små. Vi er en institution, der prioriterer naturen og anvender dens muligheder indenfor alle 6 læreplanstemaer. Vi er meget stolte af gentagne gange at have fået tildelt det grønne flag som en grøn institution og det blå "spring ud i naturen" flag, begge igennem "Grønne Spirer"/friluftsrådet.

Naturpolitik:

Vi arbejder ud fra en "grøn" tilgang, hvilket kommer til udtryk igennem vores hverdag uanset læringsrum. Vores målsætning for at naturen skal danne fundamentet, er at inddrage naturens materialer mere i leg og aktiviteter, have en eksperimenterende tilgang, skabe nærvær, stille spørgsmål og være nysgerrig sammen med børnene i naturen.

Ansatte:

Vi er en institution, hvor faglighed vægtes højt, både for medhjælpere og pædagoger. Både pædagoger og medhjælpere tilbydes kurser i løbet af året, både individuelt og sammen som personalegruppe. Vi vægter mangfoldighed i personalets køn og alder, men stadig med fagligheden som den vigtigste faktor og ser vores forskelligheder som en af vores styrker.

Forældrebestyrelsen:

Forældrebestyrelsen består af 1 bestyrelsesformand, 4 forældrerepræsentanter og 1 suppleant. I bestyrelsesmøderne deltager der også en 1 medarbejderrepræsentant, den pædagogiske leder og den administrative leder /ejer. Den pædagogiske leder deltager ligeledes i bestyrelsesmøderne, dog uden stemmeret.

Forældrebestyrelsen mødes hver 3. måned. Derudover har vi hvert år 1-2 forældremøder i alle grupper og om foråret valg til -forældrebestyrelsen.

Forældrebestyrelsen nedskriver principper for Hassel-husets læreplan og udelivspolitik. Det er en engageret og tydelig forældrebestyrelse. Den har stor betydning for det sociale netværk mellem forældrene, samtidig med at medlemmerne fremstår som rollemodeller og deres beslutninger træffes ud fra det inkluderende fællesskab i huset.

Værdigrundlag

I Hassel-huset har vi følgende værdigrundlag, der sætter rammerne for vores fokus i Hassel-huset.

”Omsorg, tryghed, dannelse og udvikling”.

Dette grundlag lægger sig tæt op ad værdierne i ”fri for mobberi”, som vi arbejder med i hele huset – tolerance, respekt, omsorg og mod.

Vi arbejder i Hassel-huset med at skabe et læringsmiljø, hvor børnene på grundlag af trygge relationer udvikler selvfølelse, selvtillid og selvværd. Vi ser det enkelte barn som unikt og arbejder i fællesskab for det enkelte barn gennem hele barnets tid i Hassel-huset. Den fælles vidensdeling støttes af dialoghjulet og sikre, at man på tværs af huset er i stand til at støtte op om det enkelte barns udviklingszone og give den rette omsorg og tryghed, der skal til for at skabe udvikling.

Det fælles pædagogiske grundlag

”Det fælles pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som er kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der arbejdes med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark”.

Nedenfor er beskrevet hvordan elementerne fra det fælles pædagogiske grundlag kommer til udtryk hos os og med konkrete eksempler på hvordan det omsættes i vores pædagogiske praksis.

Børnesyn, dannelse og børneperspektiv, leg, læring og børnefællesskaber

Børnesyn:

”Det at være barn har værdi i sig selv”.

Alle børn er unikke og har en værdi i at være præcis dem de er. Vi er alle ligeværdige som mennesker.

Vi har en ressourceorienteret tilgang, hvilket vil sige, at alle børn har noget at bidrage med og møder ind med det de hver især kan (forforståelse, perspektiv). Personalet er undersøgende, nysgerrige og forandringsparate i forhold til at stille individuelle rammer for børnene, som udvikler og understøtter. Vi lyser på det der lykkes.

Vi reflekterer jævnligt på stuemøder og personalemøder over, hvordan vores børnesyn er med til at udvikle og støtte barnet. Så vi kan tilpasse rammerne ud fra det børnene efterspørger i deres udvikling.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi ser det enkelte barn som aktiv medskabere af egen læring og udvikling i rammer personalet er ansvarlige for.

- Alle børn mødes hver dag med nærhed, øjenkontakt og fysisk nærvær. Personale er tilgængelige i børnehøjde og opmærksomme på det enkelte barns behov. Vi anerkender alle barnets følelser og støtter dem i at sætte ord på.
- Vi møder det enkelte barn med passende udfordringer, ud fra en viden om at børn er forskellige og lærer i forskelligt tempo.
- Vi er opmærksom på at det pædagogiske personale tager ledelse for børnegruppen, så det bliver muligt at afstemme rammerne, så barnet lykkes i pædagogiske læringsrum.
- Læreplan for børnehaven:
 - Alle børn modtages hver dag med anerkendelse og en gensynsglæde og mødes som et selvstændigt og værdifuldt menneske.
 - Vores målsætning er at se det hele menneske (holistik), hvor både de fysiske og de psykiske behov drages ind i forståelsen af det enkelte barn.
 - Vi stræber mod børnegrupper, hvor der er plads til alle, alle har deres egen uundværlige plads i fællesskabet og hvor forskellighed bliver gjort til noget unikt og ikke anderledes og dermed at vi alle har respekt for hinanden.

Dannelse og børneperspektiv:

"Børn skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse".

Børnenes dannelsesproces sker igennem hele dagen, igennem rutiner som aflevering, måltider og garderoben, i den frie leg og i de planlagte aktiviteter. Vi arbejder i små grupper der indgår i differentierede læringsmiljøer og giver plads til demokrati i børneperspektiv.

I planlægningen af hverdagen giver vi i strukturen plads til at følge børnenes spor og ideer - Børnene er aktivt deltagende og medskabende af ugens pædagogiske læringsrum - igennem børnemøder, samlinger og VØL-skemaer.

Vi er opmærksomme på som personale, at være nærværende og lydhøre overfor barnets deltagelse i en demokratisk sammenhæng.

- Læreplan for vuggestuen:
 - I de pædagogiske rutinesituationer som samling, garderobe, måltider og aflevering bestræber vi os på, at inddrage børnenes medbestemmelse, da vi ser børnenes initiativer som meningsfulde.
 - Vi giver børnene udtryksmuligheder blandt andet igennem brugen af konkrete aktiviteter med forskelligt indhold. Her øver det enkelte barn også at være i centrum, kunne vente på tur og give plads til andre.
 - Vi skaber plads og rammer til at det enkelte barn bliver set og hørt i de enkelte læringsrum barnet befinder sig i.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi stræber efter at alle børn oplever at blive inddraget i beslutningsprocesser igennem uformelle samtaler, sproglige udvekslinger og dialoger. Processer hvor børnene øver sig i at argumenter, bringe dem selv på banen, lytte til andres meninger og give plads til andre og/eller flertallet.
 - Vi ser på børnegruppen i planlægningen af pædagogiske aktiviteter og temauger, vi ser på hvad de viser interesse for, hvad de har brug for og inddrager deres ideer og ønsker. Her inddrages også hvad børnene ubevidst i deres handlingsmønstre kalder på.

Leg:

"Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud".

Legen er grundlæggende for børns sociale-, personlige læring og udvikling og spiller derfor en afgørende rolle for vores pædagogiske praksis. Vi har for øje i det pædagogiske arbejde at rammesætte legen, og støtte op om og udvikle børnenes leg igennem det at være positive rollemodeller - Dette afhænger af børnenes alder, børnenes behov og personalets observerende tilgang. Vores observationer af legen giver et grundlag for at vurdere hvor barnet er henne udviklingsmæssigt og hvad barnet har brug for.

Samtidig med sætter vi en værdi i den frie leg, da det er her vi ser at børnene får lov til at afprøve og udvikle sig.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi organiserer tid, læringsrum og materialer der inspirerer forskellige typer af leg – Med fokus på at inddrage naturens egne materialer der åbner legen op i stedet for at fastlåse den i stereotyper.
 - Vi understøtter den leg børnene selv tager initiativ til.
 - Vi fremmer et inkluderende miljø så alle børn har mulighed for at deltage i lege og vi støtter børnene i konflikter ved at hjælpe børnene med at sætte ord på konfliktsituationen – Gruppens sammensætning der giver plads til at børnene kan spejle sig i andre.
 - Vi er bevidste om at vi som pædagogisk personale er en del af legen – Vi er med til at lære børn at lege.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi er til stede i børnenes lege, både den vokseninitierede leg og den frie leg, og vi er enten observerende eller deltagende, vi forsøger at følge børnene og deres behov, så vi kan guide dem på bedste måde til læring og udvikling og til at folde fantasien ud igennem leg.
 - Vi forsøger at sætte rammer for de lege, hvor der er behov for det og komme med guidende ideer til udvikling af børnenes leg, f.eks. at de kan skiftes til at bestemme eller komme med ideer i legen, eller hvordan de kan invitere andre børn med og stadig kunne have den samme leg.

Læring:

"Læring skal forstås bredt og læring sker igennem leg, relationer, planlagte og spontane aktiviteter, udforskning af naturen og ved at blive udfordret".

Læring er noget, vi leger og sanser - Læring sker i mange forskellige sammenhænge igennem hele dagen og derfor har vi stor fokus på de daglige rutinesituationer så vel som legen og de pædagogiske planlagte aktiviteter. Læring sker i samspillet / samværet imellem mennesker, og dette samspil har værdi hvad enten børnene leger, deltager i planlagte eller spontane aktiviteter eller er i garderoben for at tage tøj på. I Hassel-huset sætter vi højt, at børnene skal have mulighed for at udvikle en tro på sig selv og egne evner, vi støtter det enkelte barn ud fra barnets nærmeste udviklingszone og møder barnet der, hvor barnet er.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi har for øje at børn lærer sammen med andre børn, og derfor skal børnene have mulighed for at indgå i relationer med hinanden hvor de spejler og regulerer sig efter hinanden.
 - Den voksnes trygge relation til børnene er altafgørende for at børnene kan modtage læring, derfor har vi stor fokus på at give omsorg og nærvær fra første dag.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi har for øje, at det er i processen / vejen mod målet at læringen sker. Derfor har rutinesituationerne en stor værdi. Vi skaber rammer som giver ro, nærvær og fordybelse og ændre igennem dagen vores fokus efter behov.
 - Vores tilgang til børnene er, at man lærer ved at øve sig og ved at fejle og vi danner derfor sammen et fælles erfaringsgrundlag.

- Vi skaber læringsrum der lægger op til at kunne eksperimentere med kroppen, sproget, sanserne og de sociale relationer.

Børnefællesskaber:

”Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for”.

I Hassel-huset er der plads til alle. Alle børn skal opleve at være en unik del af et fællesskab, hvor de føler sig lyttet til, set, forstået og respekteret. Børnene indgår såvel i det lille fællesskab på stuen som det større fællesskab i hele huset, hvor børnene på tværs er sammen morgen/eftermiddag, ferier, temauger og på legepladsen. Vi inddrager forældrene i børnenes fællesskab - ved at have en engageret forældrebestyrelse som tager udgangspunkt i fællesskabets trivsel, afstemmer forventninger til hinanden igennem den daglige dialog og forældremøder, arrangerer play`n stay og arbejdsdage, hvor forældre er aktivt deltagende sammen med deres børn.

Under vores stuemøder er det vigtigt at vi i fællesskab reflekterer over vores observationer og sikre at der er en fyldestgørende overlevering mellem personalet og til forældre.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi deler børnene i mindre grupper for at skabe ro til fordybelse, leg og nærvær. Grupperne dannes i forhold til nærmeste udviklingszone, nuværende relationer til de andre børn, og i forhold til hvilke nye relationer vi kan støtte op om ved at sætte rammerne for børnenes leg.
 - Vi øver sammen med børnene at hilse på de andre børn samt sige farvel til deres venner ved afhentning. Til samling sørger vi for at alle børn bliver set og vi sætter navn på de børn eller voksne der ikke er til stede den pågældende dag.
 - Vi arbejder med ”fri for mobberi” med de ældste vuggestuebørn, hvor igennem vi har fokus på fællesskabslege, følelser og grænser.
 - Personalet arbejder hver dag med at inddrage værdierne tolerance, respekt, omsorg og mod, og er rollemodeller.
- Læreplan for børnehaven:
 - Igennem bl.a. ”fri for mobberi” arbejder vi med børnefællesskaber, hvor der er plads til alle. Børnene har herigennem mulighed for at udvikle erfaringer og redskaber, der hjælper og støtter dem. Her snakker vi om, hvordan vi kan være søde ved hinanden, hvordan vi kan håndtere konflikter og invitere andre med i leg.
 - Vi hjælper og støtter alle børn med at komme med i leg og til at invitere andre børn ind i leg – ved at vi leder børnegruppen, gør vi det attraktivt at være en del af fællesskabet og er opmærksomme på om rammerne for læringsmiljøet er inkluderende, ellers tilpasses de fællesskabet.
 - Vi snakker som voksne positivt om andre børn og voksne og støtter børnene i at gøre det samme.

Pædagogiske læringsmiljø

”Igennem hele dagen er der et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner, giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes. Læringsmiljøet tilrettelægges i hele huset, så der tages hensyn til dels det enkelte barn samt

børnegruppens sammensætning, deres ressourcer, interesser, forudsætninger og behov. Læringsmiljøet skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse”.

I planlægningen af de pædagogiske aktiviteter ser vi på børnegruppen, hvad der rører sig i gruppen og hvad vi vurderer at børnegruppen har brug for og/eller viser interesse for. Vi er opmærksomme på at skabe et fleksibelt læringsmiljø med omstillingsparate voksne, der møder børnene hvor de er udviklingsmæssigt og som kan imødekomme det gruppen efterspørger – vi skal have noget på spil sammen, voksen og barn.

Vi evaluerer løbende på vores læringsmiljøer og på børnenes trivsel ved at opsætte mål og tiltag. Disse tilpasses løbende efter børnegruppens udvikling og den styrkede læreplan. Hasselhusets årshjul skal være med til at sikre, at vi tilbyder læringsmiljøer som dækker over hele læringsblomsten

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi arbejder med barnets overgang fra hjem til vuggestue, og med et læringsmiljø der skaber en tryk relation mellem barnet og de voksne på fundamentet af forudsigelighed, nærvær og omsorg.
 - Vi arbejder med samspillet mellem børnene og samspillet mellem de enkelte børn og de voksne, og vi støtter det enkelte barn i at indgå i de daglige rutiner og børnefællesskabet.
 - Vi udfordrer børnene efter hvor de er mentalt, kognitivt og aldersmæssigt.
 - Vi arbejder med en udviklende opmærksomhed omkring rutinesituationerne og vi støtter børnene i dannelsen af små relationer til de andre børn.
 - Vi støtter og guider de ældste vuggestuebørn i dagligdagen, i forhold til at mestre de større krav til selvhjulpenhed, kommunikation og samspil i børnefællesskabet.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi giver børnene tid og rum i rutinesituationerne, så der er tid til fordybelse. Hvilket giver børnene mulighed for at lære i eget tempo og i et miljø hvor nærvær og ro er i højsædet. Vi som personale støtter og guider børnene.
 - Vi arbejder i stor grad procesorienteret, hvilket for os betyder, at vi har stor fokus på processen i større grad end målet, vi reflekterer over børnenes respons og engagement, evaluerer på det der virker for på den måde at blive klogere på vores egen pædagogiske praksis.
 - Børnenes meninger og ideer indgår i såvel børnenes egne lege samt i de planlagte pædagogiske aktiviteter, hvor børnene bliver inddraget både i beslutningsprocessen, men også i evalueringen af de ting vi laver – med børneinterviews og samlinger.
 - Indendørs er rummene fysisk delt op, så der skabes rum for ro og fordybelse i legen og i aktiviteterne. Disse tilpasses efter børnegruppens behov.
 - Vi gennemgår det vi har lavet med børnene og inddrager dem løbende i forhold til deres alder, i hvilke oplevelser vi skal ”dokumentere” og fortælle forældrene igennem billeder og tekst. Dermed bliver det vi arbejder med, synliggjort og visualiseret både for børnene og deres forældre. Vi snakker med børnene om ”hvad vi har øvet os på” og ”blevet bedre til”. Læringsprocessen fortsætter dermed hjemme i dialogen mellem børnene og forældrene.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Hvordan vi i Hassel-huset samarbejder med forældrene om børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse”.

Vi holder løbende møder med forældrene igennem barnets tid i institutionen, og benytter os af ”dialoghjulet” fra ”hjernen og hjertet”. Derudover vægter vi den daglige overlevering med forældrene højt, hvilket er med til at tage mange ting i opløbet og gøre de svære samtaler lettere.

Vi betragter os som ligeværdige samarbejdspartnere og igennem dialog støtter vi også forældrene i et udviklende samarbejde.

Vi holder forskellige forældrearrangementer i løbet af året, hvor børnenes trivsel og hverdagen i institutionen er på dagsordenen, samtidig med at de indgår i Hassel-Husets traditioner ved højtider og andre sociale arrangementer.

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi samarbejder med forældrene om det enkelte barn såvel som hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse igennem forældresamtaler og den daglige dialog med forældrene. Vi arbejder igennem ovenstående på at opbygge et godt og tillidsfuldt forældresamarbejde.
 - Vi laver nyhedsbreve og igennem ugen dokumenterer vi ugens aktiviteter på vores facebookside.
 - Ved opstartsmøde informeres der om husets værdier og vi afstemmer forventninger til vores indbyrdes samarbejde.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi samarbejder med forældrene om det enkelte barn såvel som hele børnegruppens trivsel, læring, udvikling og dannelse igennem de daglige overleveringer ved afhentning og møder med forældrene. Vi stiler mod et ligeværdigt og tillidsfuldt samarbejde med de enkelte forældre.
 - Igennem nyhedsbreve, opslag om dagen / ugen og billeder, hvori der lægges vægt på børnenes læring, har forældrene mulighed for at få et indblik i det vi laver i grupperne og hvad deres børn er optaget af når de er afsted, hvilket også er med til at læringsprocesserne kan fortsætte derhjemme igennem forældrenes dialog med deres børn.
 - Vi arbejder i Hassel-huset ud fra den tilgang, at vi i samarbejde med forældrene er ansvarlige for hele gruppens trivsel såvel som det enkelte barn. Vi bestræber os på ikke at være eksperter på de enkelte børn, og vi finder i fællesskab med forældrene, den bedste løsning sammen for barnet. Vi opfordrer forældrene til at snakke positivt om andre børn, forældre og personale, for dermed at støtte deres barn i at kunne rumme andre og vi opfordre forældrene og børnene til at udvide deres horisont i forhold til legeaftaler i hjemmet, så alle børn får lov at opleve at være ønsket og tænkt på i legerelationerne også i hjemmet.

Børn i udsatte positioner:

"Det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så alle børns trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes".

I Hassel-huset har vi en tilgang til, at alle børn skal kunne rummes i fællesskabet og have mulighed for at føle at de hører til. Alle børn, uanset forudsætninger, skal mødes med positive forventninger og udfordres ud fra nærmeste udviklingszone, så de har muligheden for at opnå følelsen af at kunne mestre og opnå succes. Der kan være mange grunde til at børn i kortere eller længere perioder har brug for særlig opmærksomhed og støtte i dagligdagen. På personalemøder spares der i hele personalegruppen og formidles vigtig information, så alle har samme forudsætninger for at rumme og støtte det enkelte barn på bedste måde. Vi inddrager i stor grad forældrene til børn med særlige behov og tværgående samarbejde gennem "tværgående enhed for læring".

- Læreplan for vuggestuen:
 - Vi har stor fokus på børnenes individuelle trivsel, udvikling og deltagelsesmuligheder og vi støtter børnene ud fra deres forudsætninger i at deltage i fællesskabet.
 - Vi inddeler børnene i mindre grupper, for at give plads til den enkelte og støtte den enkelte i selvstændighed og selvhjulpethed. Vi har fokus på at der er forudsigelig og struktur.
 - De voksne har fokus på at give den nødvendige støtte og omsorg og nærvær.

- Vi benytter "Hjernen og hjertet" med at opsætte fokuspunkter hvor der indgår målbare mål og tiltag, så vi løbende kan evaluere på barnets udvikling. Fokuspunkterne overleveres når barnet begynder i børnehaven.
- Læreplan for børnehaven:
 - Vi inkluderer børnene i fællesskabet på gruppen på en måde, der passer til det enkelte barn og dets forudsætninger.
 - Vi inddrager det enkelte barns kompetencer og ressourcer, så de bliver synliggjorte for alle børn i børnegruppen, for på den måde at højne det, at vi i et fællesskab alle har noget at byde ind med.
 - Vi støtter børnene i deres relations dannelse, guider og tilskynder til leg med andre. Vi støtter og guider til at alle i børnegruppen inddrages i lege med de andre børn, alt efter det enkelte barns behov og ressourcer.
 - Vi benytter "Hjernen og hjertet" med at opsætte fokuspunkter hvor der indgår målbare mål og tiltag, så vi løbende kan evaluere på barnets udvikling. Ud fra tiltagende fra fokuspunkterne opsættes der vokseninitieret lege og aktiviteter der understøtter barnets udvikling.
 - Vi har fokus på at dagene er forudsigelige og at der er en høj grad af genkendelighed for barnet.

Sammenhæng til børnehaveklassen:

"I barnets sidste år i dagtilbud tilrettelægges et pædagogiske læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen".

For os handler arbejdet med overgangen til skolen, både om at skabe tryghed og genkendelighed, men også om at pirre til børnenes egen nysgerrighed og lyst til at lære mere, udfordre dem i nye rammer og oplevelser og styrke dem i udviklingen af deres sociale kompetencer.

Personalet deltager i samarbejds møder med skolen, for at sikre den bedst mulige overgang mellem institution og skole.

- Læreplan:
 - Igennem hele barnets tid i institutionen er der udarbejdet dialoghjul hvor igennem barnets udvikling synliggøres. Disse dialoghjul tages der afsæt i når der arbejdes frem mod skolestart for de enkelte børn og i forældresamarbejdet.
 - Igennem sprog vurdering på de enkelte børn ses tydeligt, hvilke konkrete tiltag der kan være med til at støtte børnegruppen så vel som det enkelte barn i arbejdet henimod at blive klar til skole. Her inddrages temaer alle børn eller enkelte børn har glæde af at arbejde med, enten i de planlagte pædagogiske aktiviteter eller "Læseleg" for en gruppe børn, hvor der kunne være behov for et mere målrettet fokus på de sproglige kompetencer.
 - Det sidste år i børnehaven arbejder vi med mere målrettede aktiviteter henimod skolestart også ud fra et godt samarbejde med skolen. Skolegruppen starter op et år før skolestart.
 - Ligeledes arbejdes der kontinuerligt med børnenes sociale kompetencer igennem værdierne fra "fri for mobberi", som Gedved skole begyndende inddrager i deres arbejde med indskoling, hvilket er med til at give de kommende skolebørn en vis genkendelighed.
 - Vi har et samarbejde med den anden private institution i byen, hvor vi mødes med kommende skolebørn fra begge institutioner, så de har mulighed for at lære nogle flere jævnaldrende børn at kende inden skolestart.
 - Vi deltager i "rød tråd" på Gedved skole for alle de kommende skolebørn. Her mødes vi en gang om ugen på skolen, hvor vi laver aktiviteter sammen og rammerne minder om de rammer børnene møder når de starter på skolen. I "rød tråd" har vi mulighed for at være sammen med børnene, så de i de ukendte rammer har en tryk base med. Vi støtter dem og guider dem, så de på en tryk måde kan

stifte bekendtskab med deres kommende nye voksne og de rammer de kommer til at være i fremadrettet.

- Vi overleverer, med tilladelse fra forældrene, de enkelte børn til skolen, og skolens medarbejdere inviteres med til en eventuel konference inden skolestart i forhold til børn i udsatte positioner.

Inddragelse af lokalsamfundet:

"Hassel-huset inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børnene".

I Hassel-huset bruger vi lokalsamfundet i det daglige pædagogiske arbejde.

- Fælles eksempler:
 - Vi tager på ture i lokalmiljøet og udnytter dermed som eksempel hvad naturen i og omkring Gedved har at byde på.
 - Vi besøger biblioteket og deltager i koncerter, højtlesning og dans med videre i forbindelse med biblioteket.
 - Børnene kommer igennem deres tid i institutionen på besøg på Gedvedhus som er det lokale plejehjem. Førskolebørnene klipper påske, og jule - fastelavnspynt på Gedvedhus sammen med de ældre borgere og deltager i ligeledes Lucia og fastelavnsfest på Gedvedhus. Vuggestuen er i perioder på Gedvedhus, hvor de leger og synger for og med de ældre borgere, hvor de 2 generationer gensidigt drager nytte af hinanden.
 - Vi har samarbejde med de andre institutioner i byen og laver fælles arrangementer sammen.
 - Vi benytter os af byens mange stisystemer, parken, legepladser, og oplevelsen ved at se nybyggeri vokse op og maskiner der kører. Børnene lærer at færdes i byen hvad enten det er på gåben eller på cykel.
 - Vi bruger byens hal henover vinteren.

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø:

"Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i Hassel-huset integreres i det pædagogiske arbejde med etableringen af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet vurderes i et børneperspektiv og børnenes oplevelser af børnemiljøet inddrages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed".

Vores mål er at skabe tryghed og nærvær for det enkelte barn, og dermed sikre miljøer der fremmer børnenes trivsel, sundhed, udvikling og læring. Vi er som voksne ansvarlige for at skabe det bedste grundlag og fundament for, at det enkelte barn kan lære, udvikle en psykisk robusthed og indgå og handle i sociale relationer og fællesskaber.

Det fysiske børnemiljø:

Vi arbejder løbende med at kvalificere og udvikle legepladsens små læringsrum, så de imødekommer de enkelte børnegrupper behov.

Legepladsen omkring Hassel-huset giver mange muligheder for stimulering og læring, det ujævne terræn og de mange muligheder styrker børnenes sansemotoriske udvikling og er med til at udfordre det enkelte barn i forhold til dets nærmeste udviklingszone.

I rutinesituationer som garderoben og toiletbesøg, vægter vi små grupper både for at sikre et læringsmiljø, sikre et udviklende samspil mellem børnene og de voksne og samtidig begrænse vi støjen.

- Særligt for Vuggestuen:
 - Vuggestuens rum er indrettet så de tager højde for, at børnene kan udfolde sig bedst muligt og på forskellige måder. Der er et bevægelsesrum med plads til at tumle og der er madrasser og andet motorisk udfordrende legetøj.
 - Vuggestuens store rum er inddelt i små legemiljøer, læsehus med bøger tilgængelig i nåhøjde, dukkehjørne og konstruktionshjørne. Legetøjet er inddelt i kasser med billeder, der dels støtter børnene i at finde det de gerne vil lege med, men også hjælpe når børnene øver sig i at rydde op.
 - Vi er opmærksom på at stuens indretning ikke er stationær, men kan tilpasses efter børnegruppens behov.
 - Kendetegnet for Hassel-huset er at vi vægter både at tilbyde rum for den aktive fysiske udfoldelse og de stille aktiviteter samtidig er vuggestuens legeplads opbygget ud fra at kunne stimulere de grundlæggende sanser som er vigtige for tidlig sanseintegration.

- Særligt for Børnehaven:
 - I børnehaven indretter vi de fysiske rammer så de passer til den enkelte børnegruppe. Vi tager udgangspunkt i børnenes egne ideer, vores observationer af børnegruppen og personalets pædagogiske overvejelser. Vi lytter til børnene i forhold til hvilke læringsrum de ønsker er åbne på et givent tidsrum, og inddrager dem i de daglige beslutninger i løbet af dagen.
 - Indendørs er børnehaven opdelt så der opfordres til fordybelse og stille leg i mindre grupper, hvor der er plads og rum til det enkelte barn. Her gives der rum og mulighed for etablering af venskaber og at indgå i samspil med børn og voksne i forskellige læringsmiljøer.
 - Vi inddrager børnene i snakke om hvilke læringsrum de finder mest spændende, og vi observerer hvilke rum der bliver brugt mest eller mindst. Dermed får vi et indblik i børnenes perspektiv og oplevelser af de fysiske rammer / børnemiljøet. Ud fra ovenstående inddrager vi også de forskellige læringsrum i de planlagte pædagogiske aktiviteter, hvor vi følger børnegruppens interesser og det vi oplever de har brug for at øve sig på.

Det psykiske børnemiljø:

Vi bestræber os på i Hassel-huset, hvad enten det er i vuggestuen eller i børnehaven at skabe et miljø, hvor børnene omgås hinanden med respekt og at alle behandler hinanden ordentligt. Vi støtter det enkelte barns alsidige personlige udvikling, i forhold til at have indlevelse i andre, turde sige fra og til at opbygge en psykisk robusthed. Dermed også at være bevidst om og have en respekt for egne og andres grænser. Det er vores opfattelse at et godt psykisk børnemiljø bidrager til en atmosfære der lægger op til udvikling af sociale kompetencer og dermed skaber trivsel og en god hverdag for det enkelte barn.

Det er vigtigt for os, at det enkelte barn mødes af nærværende og lyttende voksne der fungerer som rollemodel.

- Særligt for Vuggestuen:
 - Vi deler børnene op i små differentierede grupper, hvor der er fokus på spejling og regulering.
 - Vi stræber efter at skabe et miljø hvor børn, forældre og personale føler tryghed og tillid og personalet er tydelige, nærværende og inkluderende.
 - Vi arbejder med børnenes selvhjulpenshed for at styrke deres selvværd og selvtillid og vi støtter børnene i at kunne give udtryk for deres behov og følelser.
 - Vi arbejder med "fri for mobberi" og børnene lærer herigennem at sige "stop" og sætte ord på deres følelser.

- Særligt for Børnehaven:

- Vi inddrager børnene i snakke om, hvordan et godt fællesskab er, hvordan vi er gode venner og børnene er med til at komme med ideer til hvordan vi agerer sammen på stuen.
- Vi arbejder med værdierne for "fri for mobberi" igennem alle læringsrum.
- Vi siger altid pænt godmorgen til alle børn og farvel igen om eftermiddagen, og børnene er blevet inddraget i hvordan vi på bedste måde får sagt farvel til mor og far, så det er rart og trygt for både børn og forældre.
- Vi inddeler børnene i små grupper i løbet af dagen, hvilket vi igennem observationer og dialoger med børnene er kommet frem til, giver et bedre miljø for børnene at være i, føle trykthed i og lære i. Vi oplever at børnene selv samler sig i små grupper, og her støttes børnene i, at der skal være plads til alle i en af grupperne.

Det æstetiske børnemiljø:

I de forskellige rum i Hassel-huset bestræber vi os på at give børnene noget at opdage og kigge på. Væggene er præget af børnenes egne fremstillede kreative produkter og processer både ude og inde. Derigennem åbnes der op for inspiration og dialog og en anerkendelse af barnets fantasi og kreativitet. Børnenes fantasi stimuleres ud over det visuelle også igennem fortællinger, sange med fagter, instrumenter og musik.

- Særligt for Vuggestuen:
 - I vuggestuen er væggene og vinduerne udsmykket med det der arbejdes med, hvor fokusorderne indgår i udsmykningen.
 - I tumlerummet er vores musikanlæg, instrumenter og puder et virkemiddel til at skabe en ønsket stemning, fællesskab og regulering af arousal niveau.
 - Børnene udtrykker sig igennem kreative aktiviteter som vi udstiller og pynter stuen med.
- Særligt for Børnehaven:
 - Børnene inddrages igennem ønsker, interesser og i beslutningen om, hvilke materialer og kreative muligheder vi skal have på stuerne, og nogle af materialerne er placeret i børnehøjde, så børnene selv har mulighed for at finde netop det, de gerne vil bruge. Vi har fokusord hængene som er et visuelt udtryk, på det vi arbejder med på stuerne.
 - Børnene er medbestemmende i, om færdige projekter skal med hjem og vises frem for forældrene, eller hænges op som udstilling på stuerne inden de kommer med hjem. Begge scenarier danner grundlag for videre dialog om processen, hvad enten det er i børnehaven eller i hjemmet.
 - Børnene er medskabere af uderummene på legepladsen, hvor jord flyttes, grene samles sammen og der bygges huler.
 - Vi holder børnemøder / interviewer børnene, hvor de får lov at vurdere læringsmiljøerne, hvad er godt og hvad er dårligt, for at sikre et børneperspektiv.

De seks læreplanstemaer

"Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det fremgår af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer".

Herunder beskriver vi konkrete eksempler på, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø i både vuggestue og børnehave understøtter de to pædagogiske mål for læreplanstemaerne, tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag og hvordan det ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer. Konkret tager vi udgangspunkt i rutinesituationer, børneinitieret leg og pædagogiske planlagte læringsrum, der sammen viser eksempler på læringsmiljøer igennem hele dagen.

Alsidig personlig udvikling:

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund”.*

2: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering”.*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et læringsmiljø i rutinesituationer – Modtagelse af børn om morgenen:

Når børnene bliver afleveret af deres forældre om morgenen, stræber vi efter at det enkelte barn øver sig i at kunne mestre situationen både individuelt og i fællesskabet. Vi fremmer en aktiv ankomst, hvor børnene selv kravler eller går ind på stuen og hen til en voksen. Børnene øver sig her igennem i at kunne tage afsked med forældre og efterfølgende etablere en kontakt med de andre børn og voksne i vuggestuen, derved prøver de sig selv af i forskellige situationer og udviser gåpåmod i forhold til at lære at mestre situationen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Social udvikling – Børn og voksne indgår i et fællesskab og forældrene er rollemodeller for børnene, dermed opfordre vi forældrene til at bakke op om fællesskabet hvilket smitter af på børnenes måde at være sammen på. Vi hilser på hinanden og siger godmorgen til hinanden og vi siger farvel til hinanden om eftermiddagen når et barn bliver hentet, derved sikre vi at alle børn føler sig set og at de har mulighed for at føle sig som en del af fællesskabet. De voksne sætter navn på barnet der modtages og fortæller de andre børn at nu er endnu en kammerat mødt ind.
Kommunikation og sprog – Vi hilser på barn og forældre og sætter ord på det enkelte barns følelser og handlinger i modtagersituationen. Der skabes en dialog omkring barnets morgen og barnet inddrages i denne dialog efter alder.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene støttes i at være aktive og bruge deres krop, idet vi fremmer en aktiv ankomst hvor det enkelte barn selv kravler eller går ind på stuen.

Natur, udeliv og science – Når barnet vinker ved vinkevinduet eller modtages udenfor, sættes der ord på vejret, om det er koldt eller varmt, blæst eller regn og barnets påklædning inddrages i dialogen med barnet, f.eks. at barnet har solhat på fordi solen skinner.

Kultur, æstetik og fællesskab – Om morgenen modtages børnene i et rum præget af en hygge og rolig atmosfære og tilbydes at starte dagen med rolige aktiviteter som tegning eller puslespil.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne er imødekommende overfor børn og forældre og anerkender barnet ved at udvise glæde over at se barnet. Den voksne er rolig og tager imod det enkelte barn igennem omsorg og nærvær.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogiske planlagt læringsmiljø – Massage og værdierne i "Fri for mobberi":

Til samlinger arbejder vi ofte med værdierne i "fri for mobberi" (Tolerance, respekt, omsorg og mod). Her er rum for en tryk base hvor alle børn kan føle sig set og hørt. Vi tager temaer op som rører sig i børnegruppen og dermed øver børnene sig blandt andet på at have indlevelse i andre, og sætte ord på følelser. Børnene øver sig på at turde sætte grænser og udvide deres handlingskompetence i givne sammenhænge. Ofte slutter vi samling af med at børnene masserer hinanden. Udgangspunktet for massagen er, "at den man rører ved mobber man ikke".

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Social udvikling – Børn og voksne indgår i et fællesskab der kan rumme alle. Vi snakker med børnene om at på stuen er vi alle kammerater, også selvom vi ikke alle er bedste venner. Vi oplever at børnene er lydige over for hinanden og sammen arbejder videre med udvikling af deres handlingskompetence ind i de sociale relationer.

Kommunikation og sprog – Der sættes ord på følelser, læres rim og sange under massage og ventes på tur. Der øves på at sige positive ting til hinanden og komme med nye konstruktive handlemuligheder.

Krop, sanser og bevægelse – Børnenes taktile sans stimuleres ved berøring og børnene møder forskellige sanseindtryk på en gang. Børnene øver sig i at få ro på egen krop.

Natur, udeliv og science – Børnene lærer om mængde når de tæller hvor mange børn vi er, og når de deles ind i 2-3 mands grupper under massagedelen. Ligeledes handler historierne og massagerimene ofte om dyr og natur, her illustrerer børnene på makkerens ryg, hvordan regnen falder og mariehønen kravler. Vi tager samlingen og massagen ud i naturens rum når det giver mening i situationen.

Kultur, æstetik og fællesskab – Vi stifter bekendtskab med sociale og kulturelle værdier i forhold til, hvordan man i Hassel-huset indgår i et inkluderende fællesskab.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne positionerer sig foran børnene og sørger for et rum præget af tryk og omsorg, hvor der er plads til det enkelte barn og det enkelte barns refleksioner. Den voksne guider og støtter det enkelte barn til for eksempel at turde sige noget foran de andre, eller til at sætte ord på følelser der kan være svære.

Social udvikling:

"Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal – og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj mm".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer".

2: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse".

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et voksen/børnene-initieret og læringsmiljø – Leg på kælkebakken:

Fire børn fra vuggestuen, snart børnehalebørn, seks børn fra børnehaven og to voksne går på tur til et mindre grønt område i nærmiljøet. Vi vil gerne minimere overgangen mellem vuggestue og børnehave og allerede inden børnehaven start har etableret relationer på tværs af børnene og til personalet i børnehaven. Her er der fokus på legen, børnenes sociale interaktioner med hinanden og på at skabe trygge relationer til den voksne i børnehaven. Legen er en central del af børnelivet i Hassel-huset, så vi skaber plads og fordybelse for at give børnene de bedste vilkår for at udvikle deres legekompetencer og relationer.

På gåturen fordeler den voksne børnene, så børnehalebørnene går sammen med et vuggestuebarn. På Kælkebakken inddeles børnene i to grupper. Den ene gruppe på bakken, hvor den voksne igangsætter en voksenstyret fangelege. Mens den anden gruppe går på jungletur i "skoven" sammen med en voksen. De voksne leder grupperne igennem legene. Efterfølgende mødes begge grupper ved bakken og den ene gruppe hjælper den anden op ad den stejle skrænt. Inde vi går hjem er der tid til børneneinitierede leg. Vi ser at børnene blander sig i små grupperinger og vælger hinanden til på tværs af alder/stue. Grupperne er dynamiske, børnene går til og fra og nogle gange kommer et andet barn forbi og iagttager børnene inden barnet går videre til noget andet. Igennem legene får børnene erfaring med parallel leg og rollelege, og børnene øver sig i at indtage forskellige roller i legen. Børnene øver sig på at spejle sig i hinanden og regulere sig efter andres handlinger. Der øves på turtagning, behovsudsættelse, relationsdannelse og udarbejdelse af børnenes fantasi.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kommunikation og sprog – Børnene interagerer med hinanden i legen, og derigennem udfordres og styrkes det enkelte barns sprog. De voksne understøtter lege ved at benævne børn og initiativer.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene udfordres ubevidst i det ujævne terræn og bruger hele kroppen til at koordinere. De mærker vinden, græsset, solen, hører fuglene og bliver forpustet, når de løber op og ned ad bakken. Energiniveauet udfordres og børnene øver sig på at regulere sig efter legen.

Natur, udeliv og science – Igennem guidning fra de voksne, sættes legen i sammenhæng med naturen, ved at inddrage elementer i legen. F.eks Børnene bruger afknækkede grene til at fiske med fra bakken. Vi ser efter dyrespor i skoven og på blade der er blevet spist af. Taler om hvem bor her og hvor bor vi selv. Vi eksperimenter med at der er koldt i skyggen/varmt i solen, nemt at komme ned ad bakken/krævende at komme op. Herigennem inddrager børnene deres erfaringer med naturen ind i deres leg.

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene indgår igennem deres leg, hvad enten det er parallel leg eller rolleleg, i et fællesskab med hinanden. De er bevidste om hinanden, interagerer med hinanden, trøster og hjælper hinanden, og øver sig dermed på at indgå i et betydningsfuldt fællesskab, hvor der er plads til den enkelte. Vi øver os alle i at passe på og respektere naturen, så f.eks. plukkes blomster, ikke rives. Der samles grene op fra jorden fremfor at knække af træerne. De voksne hjælper børnene med at sætte ord og understøtter de positive handlinger.

Alsidig personlig udvikling – Igennem rollelege har børnene mulighed for at udforske og udvikle en forståelse af sig selv og blive bedre til at forstå andres følelser og hensigter. Børnene oplever sig selv

som aktive medskabere af et socialt fællesskab og øver sig på at spejle og regulere sig følelsesmæssigt i legen.

○ Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne er iagttagende og reflekterende i børnenes leg og er handlende og støttende i legen, så den forbliver udviklende. Den voksne sætter ord på legen og børnenes handlinger, giver ideer og viden ind i legen og fastholder børnenes opmærksomhed i legen. Den voksne går foran og leder legen indtil børnene er parate til at afprøve selv.

• Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et børneinitieret læringsmiljø – Leg i grupper:

Om eftermiddagen vælger børnene sig ind i forskellige læringsrum, ud fra hvilke aktiviteter der bliver udbudt og her inddrages børnenes perspektiv. En gruppe piger har valgt at lege sammen i et af legehuse. Børnene øver sig på at give plads til hinanden og skiftes til at styre legen, de inddrager hinandens ideer og ressourcer i legen og sammen udforsker de nye erfaringer.

o Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kommunikation og sprog – Børnene kommunikerer igennem både ord og kropssprog i legen og under udviklingen af legen.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene observerer hinandens måder at indgå i legen på, og øver sig i at mestre forskellige bevægelser i legen (kravle ind af vinduet eller balancere på rækværket). De sanser gennem legen, når de mærker forskellige naturmaterialer mellem hænderne eller sammen lytter til lydene på legepladsen.

Natur, udeliv og science – I legen sætter børnene spande og skåle op i rækker og sammenligner og kategoriserer. Her arbejder børnene med over og underbegreber (farver, mængder, længder).

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene inviterer hinanden med i legen og alle er dermed inkluderet som en vigtig del af fællesskabet omkring legen i leghuset. Børnene leger med spandende og skålene ud fra de normer de normalt forbinder med køkkenleg i huset, og i dette tilfælde er alle børnene bekendte med de samme normer for legen.

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at skabe en tryk atmosfære idet de lytter til hinanden og inddrager hinandens ideer, et rum der skaber selvtillid og en tro på egne ideer. De øver sig i at give hinanden plads og udvikle respektfulde relationer til hinanden.

o Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne positionerer sig ved siden af eller bag ved børnene for på den måde at give børnene plads til at udforske og skabe egne erfaringer. Den voksne støtter og guider ved optakt til konflikt, er deltagende indtil legen er på rette spor igen, hvorefter den voksne trækker sig og lader børnene fortsætte deres fælles erfaringsdannelse.

Kommunikation og sprog:

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtiltagelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikation og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med de andre børn”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden".

2: "Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber".

- Læreplan for vuggestuen:
Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – samling

Hver formiddag inden formiddagsmåltidet holder vi samling med børnene, som er delt i spisegrupper. Her kan der indgå sange, rim og remser, fokusord og fortællinger. Den voksne regulerer tema og indholdet efter dagen og børnenes energiniveau. Vi har fokus på at gøre det visuelt for børnene og inddrage børnene, så de ikke passivt sidder hen – op og ned reguleringer. Børnenes sproglige udvikling er i fokus og den styrkes og udvikles igennem de forskellige elementer i samlingen. Vi øver os i at tælle, i begreber og børnene støttes samtidig i dialog, turtagning og behovsudsættelse.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:
 - Krop, sanser og bevægelse – Børnene øver sig i at sidde stille og føle ro i kroppen og ligeledes øver børnene sig i at være aktiv deltagende med fagter i sangen og de prøver at spejle sig i den voksnes og de andre børns bevægelser. Børnene sanser når de f.eks. mærker og vælger indhold i sangkufferten.
 - Natur, udeliv og science – Til samling taler vi om vejret og inddrager vejret og årstiderne i f.eks. sangene. Vi har forskellige temaer om naturen, og disse temaer understøttes igennem samlingen med børnene, ved sangen, mærke forskellige naturting, og dialog om naturen. Vi eksperimenterer f.eks. kort tur ud i sneen med bare fødder, mærker forskellen på tung/let.
 - Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene inddrages i samlingen og er aktive deltagere, de indgår alle i fællesskabet og er alle en betydningsfuld del af dette fællesskab. Der sættes ord på de børn der ikke er kommet, så alle børn inddrages hver dag. Den voksne er rollemodel og hilser på alle børn med navn og øjenkontakt.
 - Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at lytte og vente på tur, at kunne træde tilbage og lade andre komme til. De øver sig i at være midtpunkt og turde at ytre sig foran andre samtidig med man er en del af fællesskabet. Den voksne støtter
 - Social udvikling – Børnene støttes i at samling er noget fælles og genkendeligt med strukturen, børnene får øje på hinanden og øver sig i at give plads til hinanden. Børnene inddrager elementerne fra samling i deres efterfølgende leg og interaktion med hinanden.
- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne sidder så alle børn har mulighed for at være aktiv deltagende og føle sig som en del af fællesskabet. Den voksne sørger for at inddrage det enkelte barn og støtter børnene i at vente på tur, eller give plads til at et andet barn kan vælge en sang eller øve fokusord. For at en samling bliver et læringsmiljø for sproget skal den voksne inden start have tænkt på sin selvagens og hvordan det fysiske rum er med til at støtte op om processen.

- Læreplan for børnehaven:
Eksempel på et læringsmiljø i rutinesituationer – Spisesituation:

Vi spiser ved borde enten ude eller inde, og fællesskabet omkring måltidet lægger op til hyggelig samvær og rolig

kommunikation med hinanden. Alle har muligheden for at føle sig som en del af fællesskabet. Det pædagogiske personale opfordrer børnene til, at fortælle og lytte til hinanden og støtter aktivt det enkelte barn til deltagelse i et kommunikativt fællesskab. I følgende eksempel sidder 3 piger og 2 drenge tættest sammen. Børnene sætter af sig selv ord på egen og de andres mad og de snakker om deres yndlingsmad. 4 af børnene begynder at lave aftaler med hinanden om det de vil lege efter måltidet, mens den sidste er mere tilbageholdende. Den voksne er bevidst om at være en sproglig rollemodel og sætter derfor ord på, at de alle kan være med i legen og hjælper derefter børnene med at lave aftaler der gør, at relationerne udvides og at de alle føler sig som en del af legegruppen.

- o Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Krop, sanser og bevægelse – Børnene øver sig i at selv kunne åbne madpakken og madpakkens indhold. Der ses, røres, lugtes og smages på maden og der øves på at kunne finde ro i egen krop under måltidet.

Natur, udeliv og science – Det pædagogiske personale snakker blandt andet sammen med børnene om emner som "fra jord til bord" og når vi er på tur, udvides samtaleemnerne omkring indholdet i madpakken i forhold til det der kan genanvendes og det der er affald.

Kultur, æstetik og fællesskab – I forbindelse med spisesituationen har vi forskellige rutiner der kendetegner kulturen hos os. Vi venter med at spise til alle i gruppen er klar, vi holder bordskik hvor alle bliver siddende til alle i gruppen er færdige og vi begynder med en fælles madsang. Dermed lægger vi op til en kultur, der er hensynsfuld, inkluderende og hvor et positivt samvær er målet.

Alsidig personlig udvikling – Børnene skiftes til at tage initiativ til samtaleemner og støttes i at give hinanden plads til at bidrage i kommunikationen. Børnene øver sig i at være selvhjulpne og hjælpe hinanden.

Social udvikling – Børnene oplever sig selv og hinanden som værende en betydningsfuld del af fællesskabet, og igennem kommunikationen børnene imellem, dannes der nye relationer og bygges videre på allerede dannede relationer.

- o Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne hjælper med at sætte gang i dialog, støtter op omkring at alle børn aktivt har mulighed for at være deltagende og er selv en rollemodel for et måltid præget af hyggeligt samvær.

Krop, sanser og bevægelse:

"Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge den, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relationsdannelse udgår fra kroppen".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *"Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på".*

2: *"Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse".*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Aktivitet med grundbevægelser:

Vi arbejder med grundbevægelser i naturen hvor vi er på tur til et nærliggende grønt område med en høj og hvor der er plads til bevægelse. Her arbejder vi med at styrke børnenes grundbevægelser. Konkret har vi taget udgangspunkt i "gå, løbe, kravle, trille, hoppe og snurre rundt".

Vi bruger græsplænen som et fladt underlag først med sko på, så i barer tæer og senere bruger vi højen for at få en anden kropsfornemmelse da der lige pludselig kommer fart på når, man f.eks. løber nedad i stedet for på fladt underlag. Vi tager på gåtur i nærområdet for at samle materialer, som bruges til at udvikle aktiviteten, ved at lave andre slags underlag f.eks. ved at samle grene eller blade og så afprøve de 6 grundbevægelser på denne måde.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Natur, udeliv og science – Vi bruger naturen som læringsmiljø, vi går tur i nærområdet og samler materialer som blade, grene osv. Vi bruger naturens forskellige arealer, og udformninger i vores aktivitet og igennem aktiviteten mærker vi naturen og naturens alsidighed.

Kultur, æstetik og fællesskab – Vi bruger nærmiljøet omkring vuggestuen. De børn der er med er de 4 ældste i vuggestuen gruppen og herigennem er målet at de føler sig som en del af et fællesskab og det at være sammen om at lave en pædagogisk aktivitet, hvor der bliver skabt en kultur med spejling og gentagelse.

Alsidig personlig udvikling – Gennem dette forløb, bliver børnene styrket i at afprøve og turde udfordre deres kroppe, turde gøre noget der for nogen er grænseoverskridende og usikkert. Børnene udvikler gåpåmod og øver sig i at gå fra at være lidt afventende og tilbageholdende til at farer af sted inden de får fortalt hvad aktiviteten går ud på. De styrker robusthed og tro på sig selv.

Social udvikling – Børnene oplever ved denne aktivitet et fællesskab, vi øver i at holde i hånden og gå på række for at komme hen til højen. De spejler sig i hinanden og de ser deres venner turde løbe ned ad bakken samt høre den voksne rose og opfordre børnene til at prøve. Dette skaber en sammenhørighed blandt børnene, og de føler sig som en del af et fællesskab

Kommunikation og sprog – Vi øver kommunikation og sprog ved denne aktivitet, igennem det at den voksne sætter ord på, samt er deltagende med egen krop, så aktiviteten bliver visuel for børnene. Børnene øver sig i på opfordring fra den voksne, at støtte og hjælpe hinanden ved at rose sig selv og de andre børn.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne støtter og guider børnene, ved at være foran eller ved siden af, vi ser på nærmeste udviklingszone ved hvert enkelt barn og anerkender det udviklingsstrin barnet er på, så barnet føler det metre aktiviteten samt bliver set, hørt og forstået af den voksne.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Hoppeline/bevægelseslege:

Vi arbejder med bevægelseslege og grundbevægelserne igennem et koncept der hedder "Hoppeline". Her arbejder børnene med deres kroppe og øver sig i grundbevægelserne gennem historiefortælling og musik. Igennem fortællingen leger vi, løber, hopper og bevæger vores kroppe på forskellige måder, hvor pulsen både kan være oppe eller kroppen kan være i ro.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Natur, udeliv og science – Børnene kommer igennem fortællinger hvor de får udfordret deres kroppe ved fysiske aktiviteter i naturen. Naturen inddrages også i fortællingen og konceptet lægger op til at aktiviteten foregår udendørs og benytter sig af naturens ressourcer, udformning og fysiske udfoldelsesmuligheder.

Kultur, æstetik og fællesskab – I aktiviteten har vi en hensynsfuld og respektfuld kultur, hvor der skal være plads til alle og hvor vi støtter og hjælper hinanden. Vi stræber efter en rolig atmosfære der er præget af fordybelse.

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at være aktiv deltagende og i gåpåmod når noget er svært. Børnene øver sig i at mestre noget der før var svært, og de støtter hinanden i aktiviteten.

Social udvikling – Barnet oplever et fællesskab, hvor de sammen får nye erfaringer og hjælper hinanden. De øver sig også på at løse små konflikter, der opstår i en situation, hvor flere børn er tæt sammen på mindre plads.

Kommunikation og sprog – Børn og voksne kommunikerer med hinanden igennem aktiviteten og der sættes ord på bevægelserne. Historiefortælling, musik og dialog er omdrejningspunktet i aktiviteten.

o Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne støtter og guider børnene igennem aktiviteten og går foran i bevægelserne. Den voksne støtter ud fra nærmeste udviklingszone, så barnet oplever, at det øver sig på noget, det med tiden kan mestre. Den voksne støtter også børnene i ideer til fysiske lege på legepladsen efterfølgende, som tager udgangspunkt i den fælles aktivitet.

Natur, udeliv og science:

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur”.

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *”Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling”.*

2: *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed”.*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på et pædagogisk planlagt læringsmiljø – Tur ud af huset:

Vi tager en gang om ugen på tur i skoven hvor vi laver både spontane og planlagte aktiviteter. Her er fokus på at børnene får oplevelser i naturen og kendskab til dyr, planter og materialer. Vi går sammen på opdagelse, er undersøgende i naturen, eksperimentere og den voksne sætter ord på det der opleves og er der igennem med til at skærpe det enkelte barns interesse og viden om naturen.

- o Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kultur, æstetik og fællesskab – Igennem ture ud af huset er børnene aktivt deltagende i et fællesskab, her deler børnene hinandens glæde i naturen og de får en viden om danske dyr og planter, en viden om miljø og det at passe på naturen.

Alsidig personlig udvikling – Børnene udfordrer deres personlige grænser, de udfordres i at bevæge sig anderledes end de plejer og røre ved nye og spændende ting i naturen. Barnet oparbejder en selvtillid, når det oplever at mestre forskellige udfordringer. Alle lykkes i naturen

Social udvikling – Gruppen af børn der tager på tur sammen er sammensat med tanke på at kunne støtte op om relationer og det sociale fællesskab. Børnene glædes sammen over oplevelserne og hjælper og støtter hinanden i det der er svært eller trøster hinanden hvis der er en kammerat der falder i skovbunden.

Kommunikation og sprog – Vi synger sange om naturen og arbejder med fokusord med naturtemaer. Vi øver os i at sætte ord på oplevelserne og italesætter det børnene ser, hører og føler. Vi øver den lydige opmærksomhed når vi lytter til skovens dyr, træer og vindens susen i træerne.

Krop, sanser og bevægelse – Vi bruger sanserne når vi føler, smager og lugter til naturen og kroppen udfordres i et foranderligt miljø. I naturen styrkes både fin og grovmotorikken.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne går foran og igennem den voksnes undersøgende tilgang til naturen, skærpes børnenes opmærksomhed og nysgerrighed ved at de spejler sig. Den voksne bidrager med viden og ideer til leg og anvendelse af naturens materialer. Den voksne følger børnenes egne initiativer og inddrager alle børnene i aktiviteterne.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et børneinitieret læringsmiljø – Leg på legepladsen:

Børnene leger i selvvalgte grupper på legepladsen og har mulighed for at bevæge sig rundt og lege i de læringsrum de selv ønsker. Dagen før har børnene sammen med det pædagogiske personale haft en vokseninitieret aktivitet omkring insekter og dyr på legepladsen. Børnene begynder i deres leg at inddrage erfaringer fra dagen før, og en lille gruppe drenge begynder at vende sten, blade og træstykker for at lede efter gemte dyr. Børnene får udleveret nogle små glas til opbevaring af dyr der kan være med til at udvikle på deres leg. Børnene indgår sammen i dialog omkring dyrene, og inddrager deres individuelle viden i legen. I fællesskab eksperimenterer de, fordyber sig i naturen og udvikler deres nysgerrighed på naturen.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Kultur, æstetik og fællesskab – Børnene øver sig i fællesskab på at udvise respekt for naturen og lærer at kende de normer der er, når man færdes i naturen. De stifter bekendtskab med naturens forskellige materialer mens de er i en inkluderende legegruppe, hvor den enkeltes nysgerrighed smitter af på de andre.

Alsidig personlig udvikling – Børnene leger i en tryk base, og støtter dermed hinanden i at udforske verden omkring dem. Det enkelte barn bidrager i legen, tager initiativ og er aktiv deltagende, de følger hinandens ideer, så hver enkelt får en følelse af at have værdi, og at de initiativer de tager, er værd at følge.

Social udvikling – Børnene er i undersøgende fællesskaber, hvor de i øjeblikket har den samme interesse og er fælles om noget. De får ved at alle bidrager, nye erfaringer, og nye og nære relationer bygges op og vedligeholdes. Børnene øver sig i, at vise hensyn og give plads til hinanden.

Kommunikation og sprog – Børnene sætter ord på det de oplever i legen, de øver sig på nogle af de nye ord de har lært dagen forinden, og på at bruge dem i den rigtige kontekst. Den voksne bidrager med nye ord og giver hermed børnene mulighed for at udvide deres ordforråd.

Krop, sanser og bevægelse – I søgningen efter dyr, anvender børnene hele legepladsen. De løber og kravler, sniger sig og lister for ikke at forskrække dyrene, og de anvender i deres leg mange af grundbevægelserne.

- o Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne iagttager og følger børnene ved siden af. Indimellem bryder den voksne ind i legen og hjælper legen videre, ved blandt andet at give børnene insektglas, og støtter dem i tilegnelsen af nye ord. Den voksne støtter også børnene i, at inddrage hinandens ideer og til at den enkeltes nysgerrighed og viden får tillagt værdi.

Kultur, æstetik og fællesskab:

"Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden".

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1: *Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier".*

2: *"Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier".*

- Læreplan for vuggestuen:

Eksempel på en rutine situation som læringsrum - Måltid:

Under måltidet er børnene delt op i grupper. Børnene er delt i to grupper, blandet alders og udviklingsmæssigt. Så børnene kan spejle sig i hinanden og lære af andre der er længere i deres udvikling. De voksne sidder i perioder så vidt muligt ved faste borde for at sikre genkendelighed for børnene. Vi tilstræber at skabe en positiv stemning under måltidet, som er præget af nærværende voksne der motiver, guider og understøtter, at børnene kan være aktivt deltagende under måltidet. Børnene stifter igennem måltidet bekendtskab med forskellig mad og med en madkultur, hvor man bliver siddende ved bordet, hvor fødderne er under bordet og tallerkenen skal blive stående. Måltidet er også en af måderne hvorpå vi fejrer særlige begivenheder som fødselsdage og højtider, og de voksne sidder med ved bordet og skaber rammerne om fællesskabet.

- o Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlig udvikling – Børnene spejler sig i hinandens bevægelser, hvis en starter med at slå skeen i bordet, gør de andre rundt om bordet det også. Børnene opfordres til at smage nye ting og børnene øver sig i at spise med hænderne eller med bestik efter alder. Børnene støttes også i at sige fra, hvis der er med de ikke ønsker, eller når de er færdig med at spise.

Social udvikling – Børnene øver sig i at vente på tur og de støttes i at få øje på hinanden rundt om bordet, så de alle er en del af fællesskabet. Børnene støttes også i at hjælpe hinanden.

Kommunikation og sprog – Børnene lytter den til den voksne der fortæller og sætter ord på maden, og støttes i selv at sætte ord på. Vi synger madsang og tak for mad sang, hvilket er en genkendelig del af måltidet. Vi sætter ord på oplevelserne ved bordet, på fællesskabet og børnene øver sig i at sætte ord på eller bruge babytegn hvis barnet ønsker mere, eller er færdig med at spise osv.

Krop, sanser og bevægelse – Børnene bruger deres sanser når de smager, dufter og rører ved maden. De øver sig i selv at hælde op i koppen eller øse op fra en skål. Børnene øver sig i at mestre at spise med bestik og drikke af koppen, og de øver sig i finmotoriske færdigheder når de f.eks. samler ærter op fra tallerkenen.

Natur, udeliv og science - Vi smager på urter, bær og frugt fra haven, vi er med ude at plukke det og vi hører om hvor maden kommer fra når vi spiser.

- Refleksion om den voksnes rolle:
Den voksnes rolle er at skabe et fællesskab omkring måltidet, der er præget af genkendelighed, nærvær og en nysgerrighed omkring maden og hvor den kommer fra. Den voksnes rolle er at støtte børnene til selvhjulpethed omkring måltidet, så børnene lærer at kravle op på stolen, hælde op i koppen eller tallerkenen og hjælpe med at rydde op efter måltidet. Bevidsthed om hvilken rollemodel man er under spisning og hvordan det fysiske rum indbyder til fordybelse omkring måltidet.

- Læreplan for børnehaven:

Eksempel på et pædagogiske planlagt læringsmiljø – Julefrokost

Hvert år afholdes der på grupperne julefrokost. Inden julefrokosten har børnene blandt andet igennem samlinger, sange og historier lært om nogle af de kulturelle værdier for højtiden og om kulturelle forskelle. Børnene bidrager med deres viden, erfaringer og ideer. Børnene indgår i et fællesskab omkring julefrokosten, hvor alle har bidraget med retter til bordet, har festtøj på og alle har forskellige forventninger og udgangspunkter. Børnene øver sig i at udvise respekt overfor forskellige normer og værdier og på at indgå i et anerkendende fællesskab med andre.

- Samspil med de øvrige læreplanstemaer:

Alsidig personlig udvikling – Børnene øver sig i at give plads til og lytte til andre. Når de indgår i et trygt og inkluderende fællesskab, får de muligheden for at opnå en følelse af at høre til og have værdi, på trods af forskelle. Børnenes julepynt hænges op og udstilles, og tillægges dermed en betydningsfuldhed.

Social udvikling – Børnene får i fællesskab nye erfaringer både igennem de voksenstyrede pædagogiske aktiviteter, men også igennem at lytte til hinanden og lære om hinandens normer og værdier. Julefrokosten er et inkluderende fællesskab, hvor alle er ligeværdige og her øves i at give rum til andres begejstring.

Kommunikation og sprog – Børnene øver sig på nye begreber, øver sig på sange og igennem dialog og fokus ord, tilegner de sig et større ordforråd. Børnene opfordres alle til at deltage i dialogen, og dermed være aktivt deltagende.

Krop, sanser og bevægelser – Børnene øver sig på finmotorikken når de klipper og laver julepynt, de udvikler sanserne når de smager, dufter og ser på maden, og måske prøver noget de ikke før har smagt. Børnene øver sig i at finde ro i kroppen når vi sidder ved bordet, på trods af at de er spændte og et stort energiniveau.

Natur, udeliv og science – Børnene lære omkring maden, hvor den kommer fra og hvad kroppen bruger den til igennem samtale og dialog. Børnene lærer også i denne højtid omkring årstider og naturfænomener og om kulde og varme.

- Refleksion om den voksnes rolle:

Den voksne igangsætter pædagogiske planlagte aktiviteter der er med til at give børnene en viden omkring julen og højtiden, der skaber forventning og glæde i børnegruppen. Den voksne støtter og guider børnene i de kreative processer, og arbejder hele tiden ud fra det enkelte barns nærmeste udviklingszone. Børnene inddrages i planlægningen af julefrokosten så deres perspektiv

understøttes.

I børnehaven bruger vi digitale medier til vidensdeling og videnssøgning sammen med børnene. Vi bruger det som arbejdsredskab når vi sammen med børnene undrer os og erfarer i f.eks. naturen.

Evalueringens kultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringens kultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen".

Løbende dokumentation og evaluering:

I Hassel-Huset har vi en evalueringens kultur der udvikler og kvalificere vores pædagogiske læringsmiljøer igennem kontinuerlige evalueringens møder og på stuemøder. Vores daglige praksis er præget af en faglig og kritisk refleksion over egen og fælles praksis og refleksionerne integreres i vores hverdag.

Vi arbejder løbende med at kvalificere vores metode til evaluering, så den bliver praksisnær og konkret. Den skal være et arbejdsredskab i daglig dagen, som er med til at kvalificere vores praksis. Hvor vi i forlængelse af igangsætter konkrete tiltag og målbare mål, indsamler mere information om egen praksis, inddrager mere viden udefra og indhenter og forankre nye perspektiver i praksis. Det er den daglige reflekterende tilgang til vores pædagogiske praksis, som er målsættende og udviklende for vores evaluerende praksis.

Den reflekterende tilgang understøttes af dataindsamling, som er kendetegnet ved brug af børneinterview, observationer, VØL, systematisk dataindsamling m.m. Dette gør, at målene bliver målbare og vi kan konkret udvikle vores praksis.

Konkret er vi nysgerrige og undersøgende på egen og fælles praksis, og vi søger sparring og hjælp hos hinanden. Vi tør udfordre egne og andres vaner og det er en naturlig del af hverdagen at vi deler viden og ideer med hinanden.

Vi dokumenterer hermed løbende og evaluerer på det pædagogiske arbejde og sammenhængen mellem pædagogiske læringsmiljø og de pædagogiske mål for læreplanstemaerne.

Vi har et forøget fokus på evaluering og dokumentation af rutinesituationer, da de er en stor del af den daglige pædagogiske praksis igennem hele åbningstiden. Vi evaluerer og diskuterer vores pædagogiske praksis i forhold til det enkelte barns udvikling på stuemøder, og vi reflekterer over og evaluerer vores arbejdsmetoder og de pædagogiske læringsmiljøer på evalueringens møder.

Litteraturliste

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold (2018)

Den styrkede pædagogiske læreplan i dagtilbud (Dafalo 2018)

www.emu.dk/dagtilbud

Skabelon til udarbejdelse af den nye styrkede læreplan (emu)

https://www.google.com/url?sa=i&url=http%3A%2F%2F aarhus.inst.dk%2FDOK.vdir%2F__da584%2FDokumentarkiv%2520-%2520Hjemmeside%2520-%2520Afdeling%2FP%25C3%25A6dagogisk%2520praksis%2FLeg.html&psig=AOvVaw2n4MYUoa8rHI5RVIP-IVKG&ust=1593766115367000&source=images&cd=vfe&ved=0CAIQjRxqFwoTCMD61dOXruoCFQAAAAAdAAAAABA D

